

'ANTWERPEN ZIEN EN VERTREKKEN'

Als het op migratie aankomt, staat Antwerpen sinds de jaren '60 aan de aankomstlijn. Een halve eeuw daarvoor was haar haven echter het startpunt. Vanaf de Rijnkaai vertrokken mensen van Vlaanderen en ver daarbuiten naar het Beloofde Land. Rederij Red Star Line kon de oceaan niet splijten, maar verzorgde wel de oversteek van drie miljoen nieuwe Amerikanen.

woord Ivo Van Orshoven beeld courtesy Red Star Line

HET VERTREK

Emigratie van België naar Amerika en Canada begon al rond 1850. Door de tegenvallende industrie en de slechte aardappeloogsten zwollen de landloperskolonies van Antwerpen en Hoogstraten elk jaar aan. Om welzijnskosten te besparen, moedigde toenmalig Antwerps burgemeester Jan Frans Loos de bedelaars aan om naar Amerika te emigreren. De stad Antwerpen dacht er zelfs over na om de oversteek zelf te betalen. Het is dan ook niet open armen dat de stad in 1873 de Red Star Line ontving. De rederij zou er blijven tot haar failliet in 1935 en maakte zich jarenlang onmisbaar voor de Antwerpse economie. De emigranten stroomden massaal toe, van Duitsland tot Rusland. Zij kwamen aan in het Centraal

Station, en het duurde vaak dagen voor hun boot vertrok. De straten van de stationsbuurt en de havenbuurt waren dan ook een aaneenschakeling van cafés en hotels, van goedkoop en miezerig tot poepchic. Migrantengroepen zochten elkaar op in dezelfde hotels en sliepen bijvoorbeeld in *Hotel Warsaw* of *Hotel Stadt Frankfurt*. De armste emigran-

ten, zij die in derde klasse reisden, moesten eerst een vluchtige medische keuring ondergaan. Wie bij aankomst in Amerika ziek bleek te zijn, werd op kosten van de Red Star Line immers teruggestuurd. Ook vrouwen en meisjes zonder begeleiding ondergingen hetzelfde lot. Daarom vertrok in 1928 de zevenjarige Irene Bobelijn, een nu kranige

tachtiger uit het Oost-Vlaamse Assenede, in het gezelschap van een chaperone. 'Ik herinner me nog het akelige geluid bij de afvaart. Het schip maakte een hels lawaai. Ondertussen stonden de passagiers met hun zakdoeken naar de familieleden op de kaai te zwaaien.' Irene Bobelijn nam de Red Star Line om voor het eerst na vier jaar haar ouders te bezoeken.

DE OVERTOCHT

De passagiers van de Red Star Line waren in drie klassen onderverdeeld. Een ticket derde klasse kostte dertig dollar. Voor die prijs werden de passagiers massaal in slecht verluchte ruimtes gestopt. Gedurende twee weken moesten deze emigranten het stellen met een beweegruijme van nauwelijks een vierkante meter. Voor zestig dollar kende de tweede klasse al wat meer comfort, maar wie negentig dollar kon beta-